

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN TIETOVARANTOSELVITYS

Valtiovarainministeriö on pyytänyt ministeriöiltä selvityksiä vuosien 2014–2017 kehysvalmistelua varten siitä, millä aikataululla ja millä tavoin ministeriöt aikovat avata tietovarantoja. Selvitykseen on sisällytettävä mahdolliset taloudelliset vaikutukset ja ne on otettava huomioon kehusehdotuksissa.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tietovarantojen avaaminen voi edellyttää tietojärjestelmien muutostarpeita, joiden kattamiseen tulisi osoittaa määrärahat.

Rikosseuraamuslaitoksen perustietovarannot (vankeja ja muita vapausrangaistuksiin tuomittuja koskevat tiedot esim. vankitietojärjestelmässä) ovat lähtökohtaisesti salaisia eikä niiden avaaminen julkiseen käyttöön tule kysymykseen.

Oikeusministeriön sähköinen säädöskokoelma (Finlex) on jo nykyisin avoin ja maksuton.

Seuraavassa tarkastellaan Valtakunnanvoudinviraston hallinnoimaa **ulosottorekisteriä**, oikeusministeriön ja Väestörekisterikeskuksen hallinnoimaa **vaalitietojärjestelmää** sekä

Oikeusrekisterikeskuksen hallinnoimia tietovarantoja.

I ULOSOTTOREKISTERI (Uljas-tietojärjestelmä)

Ulosottokaareissa rekisteritietojen julkisuudesta säädetään 1 luvun 30 §:ssä. Pykälän mukaan ulosottorekisteriin (Uljas) talletetut tiedot, joista voidaan antaa 1 luvun 31 §:n 1 momentissa tarkoitettu ns. yleisöjulkinen todistus, ovat julkisia. Muut rekisterin tiedot ovat salassa pidettäviä. Todistus annetaan yksilöidystä henkilöstä tällä hetkellä paperitulosteena ulosoton tietojärjestelmästä. Ulosoton tietojärjestelmän kehitystyössä seuraavassa Uljas-versiossa vuonna 2013 on tarkoitus tehdä mahdolliseksi yleisöjulkisten todistusten luovuttaminen internetin kautta. Uljas- tietojärjestelmästä saatavien yleisöjulkisten todistusten tietojen laajempi käyttö voisi estää ylivelkaantumista. Tietovarantojen luovuttaminen maksuttomasti vaikuttaisi huomattavasti valtion ulosottomaksutuloihin. Henkilötietoja sisältävien rekisteritietojen luovuttaminen avoimesti koneluettavassa muodossa ei liene henkilötietosuojaa koskevien säännösten mukaan mahdollista.

II VAALITIETOJÄRJESTELMÄ

Vaalitietojärjestelmä sisältää Suomen yleisissä vaaleissa käytettävät pohja- ja paikkatiedot, puolue- ja ehdokastiedot, äänioikeustiedot ja tulostiedot.

Vaalien osalta on jo toteutettu tietovarantojen avoimuus seuraavasti:

- vaalitietojärjestelmän uudistamishankkeessa (2004–2012) uudistettiin teknisen arkkitehtuurin osalta kaikki vaalien osat vaiheittain vuosien 2007–2012 kuluessa
- viimeisenä uudistettiin vaalien laskenta ja tulospalvelu ja tässä otettiin huomioon vaatimukset tietovarantojen avaamisesta kansalaisille ja yhteisöille
- vuoden 2012 kunnallisvaalien yhteydessä julkaistiin ensimmäisen kerran vaalit.fi -sivuilla vaalien tulokset avoimina tiedostoina sekä csv- että xml -formaateissa alustavan laskennan valmistumisen jälkeen
- tiedot sisältävät kaiken vaalien tulospalveludatan (saman ja samassa muodossa kuin vaali-iltana toimitetaan median käyttöön)
- tiedot ovat maksutta kaikkien vapaasti käytettävissä

Vuoden 2013 kuluessa käynnistetään vanhojen vaalitapahtumien tietojen osalta tiedon keruu olemassa olevista tietoarkistoista ja tietokannoista samaan muotoon kuin 2012 -kunnallisvaaleissa. Koska tietojärjestelmiä ja tietosisältöä on vuosien kuluessa muutettu, ei kaikkea tietoa kuitenkaan saada täydellisesti samassa muodossa. Tavoite on, että saatavilla oleva tieto vanhoista vaaleista

saatetaan vaiheittain arkistolaitoksen VAPA -järjestelmään, jonka kautta OM voi jakaa olemassa olevaa vaalitietoa kaikista vaalitapahtumista mahdollisimman vertailukelpoisessa muodossa.

Tulostietojen ohella OM tulee jatkossa harkitsemaan myös äänioikeustietojen ja vaaliluetteloiden siirtämistä säilytettäväksi sähköiseen muotoon.

Kustannukset, hyödyt ja kehysvaikutus: Uusien vaalien osalta investoinnit on jo tehty. Vanhojen vaalien osalta arvio tietojen koonnin kustannuksista on 100 000 euroa, mikä sisältyy oikeusministeriön kehusehdotukseen vuodelle 2014. Hyödyt tulevat kansalaisille ja yhteisöille sekä kustannushyötyinä, että demokratian toimintaedellytysten parantamisen muodossa. Äänioikeustietojen/vaaliluetteloiden mahdollinen säilytys sähköisessä muodossa ja tietojen luovutus näistä vaatii lainsäädännön kehittämistä

III OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN JÄRJESTELMÄT

Liitteenä olevassa muistiossa on kuvattu Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) hallinnoimat tietovarannot. Näistä ainoastaan kuulutusrekisteri ja tuomioistuinten kyselykäyttöjärjestelmä ovat sellaisia avattavissa olevia tietovarantoja, joihin ei liity käyttörajoituksia tai lainsäädännön esteitä avaamiselle (muistiossa ryhmä A).

Kustannukset, hyödyt ja kehysvaikutus:

Käytännön merkitystä jatkossa on vain kuulutusrekisterillä. Kuulutusrekisteri on julkinen rekisteri, joka on jo yleisesti maksutta käytettävissä Oikeusrekisterikeskuksen kotisivuilla. Rekisterin avaaminen koneluettavassa muodossa vaatisi teknisiä toimenpiteitä, joista aiheutuvia kustannuksia ei ole tässä vaiheessa arvioitu.

Jos kuulutusrekisterin avaamiseen ja tiedon maksuttomuuteen päädytään, tämä tulisin kompensoida ORK:lle vastaavana määrärahalisäyksenä. Tätä ei ole vielä otettu huomioon oikeusministeriön kehusehdotuksessa.

Muut Oikeusrekisterikeskuksen tietovarannot voidaan jakaa oheisessa muistiossa esitetyin tavoin kahteen ryhmään:

B) Tietovarannot, joiden käytölle on lakisääteisiä rajoituksia. Oikeusrekisterikeskuksen muistion B –kohdassa mainituista rekistereistä on niitä koskevien säännösten mukaan jokaisella oikeus saada tietoja. Ne ovat siis tässä mielessä julkisia. Kuitenkin tiedon saaminen teknisen käyttöyhteyden avulla on säädetty mahdolliseksi vain tiettyä viranomaistehtävää tai muuten hyväksyttävää tarkoitusta varten. Tällaista julkisuuslaista ja henkilötietolaista poikkeavaa erityissääntelyä ei näytä asianomaisissa hallituksen esityksissä erityisesti perustellun. Asiantila vaatisikin tarkempaa selvitystä.

C) Muiden ORK:n rekisterien rekisteritiedot on määritelty salaisiksi. Salassa pidettäviä tietoja sisältävien rekisterien tietoja voidaan luovuttaa vain laissa tarkoin yksilöityyn käyttötarkoitukseen (lähinnä viranomaiskäyttöön).

Kustannukset, hyödyt ja kehysvaikutus:

Selvitysten tässä vaiheessa ei ole tullut esiin sellaisia uusia näkökohtia, joiden perusteella jonkun ryhmään B tai C kuuluvan tietovarannon nykyistä laajempi avaaminen nähtäisiin hyödylliseksi. Erikseen on mahdollista arvioida, olisiko joidenkin nykyisin maksullisena muille viranomaisille toimitettavien tietoaaineistojen osalta maksullisuudesta mahdollista luopua.

Jos joidenkin ryhmiin B ja C kuuluvien rekisterien avaaminen nähtäisiin tarpeelliseksi/mahdolliseksi, tämä edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia. Oikeusrekisterikeskus on osittain brutto- ja osittain nettobudjetoitu virasto. Rekistereistä myydään otteita ja tehdään tietoluovutuksia teknisen käyttöyhteyden avulla. Viraston tulot kaikista tietoluovutuksista yhteensä ovat vuonna 2012 arviolta 2 700 000 euroa (30.9.2012 mennessä 2 014 794,26 euroa). Jos rekistereitä avattaisiin ja virasto menettäisi niistä saatavia tuloja, olisi sille valtion talousarviossa osoitettua määrärahaa vastaavasti korotettava.

Henkilöstövaikutukset virastossa olisivat todennäköisesti vähäiset, koska viraston henkilöstö hoitaa rekisterinpitäjän tehtäviä, jotka säilyisivät tietovarannon avaamisesta huolimatta. Rekisterinpitäjän tehtäviin kuuluvat mm. rekisterien tietojen virheettömyydestä huolehtiminen, rekisteriotteiden antaminen, rekisterien käytön ohjeistus ja valvonta.